

PORI — BJÖRNEBORG

Viddernas stad ...

Foto: V. Tamminen.

HISTORISK ÅTERBLICK.

Kumo älv är ett av Finlands äldsta bosättningsområden. Sedan urminnes tider har Kumo älv varit en betydelsefull trafikled, längs vilken utländska köpmän färdades för att utbyta sina produkter från fjärran länder mot viltjursskinn.

Redan i förhistorisk tid uppstod vid Kumo älv en handelsplats, där olika länders köpmän mötte varandra. Denna handelsplats, som kallades *Telje* (Teljä) stad, var belägen å nuvarande Kumo sockens område på Ylistaro bys marker. Småningom blev Kumo älv, på grund av landhöjningen och uppgrundningen av älvmynningen, allt mindre farbar, varför staden måste flyttas till Ragwolda (nuvarande Ragvaldsby, Ravaninkylä). Rag-

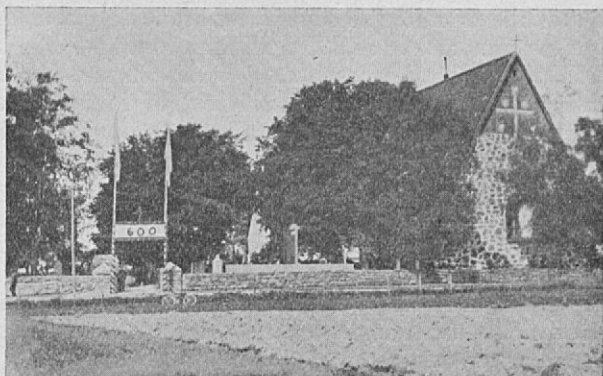
walda stad förefanns åtminstone redan på 1100-talet. Dess namn nämnes av en under nämnda århundrade levande arabisk vetenskapsman Idrisi, som i sin geografi från år 1154 säger om den: "Ragwalda är en stor, blomstrande stad vid havskusten och hör till Tabastland (Tavastland)." På Liikis (Liikistö) närbelägna holme låg traktens äldsta kyrka.

Efterhand försvårades emellertid flodfarten även till Ragwalda och staden flyttades ånyo ett stycke längre ned, denna gång till Ulfby (fi. Ulvila). *Ulfby stad* omnämnes första gången år 1365, då konung Albrekt under ett besök i Finland utfärdade privilegiebrev åt Ulfby stad och gav stadens borgare rätt att begagna sig av de av konung Magnus i hans köpstads lag städer och köpingar beviljade förmånerna.

Invid staden låg *Ulfby kungsgård* och här tillbragte Björneborgs stads blivande grundläggare, hertig Johan, som fattat kärlek till den bördiga bygden, flere vårar, åren 1556—1559. Av politiska skäl beslöt han att anlägga en befäst ort, och då Ulfby låg avlägset från havet och den flacka nejden icke hade passande läge för en befästning, beslöt han låta bygga en ny stad på den "höga sandåsen" norr om Bärnäs by. Han lät även uppföra åt sig en kungsgård på den plats där Björneborgs nuvarande kyrka står. Sitt fundamentsbrev för *Björneborgs stad* utfärdade hertig Johan den 8 mars 1558 (alltså för något över 378 år sedan). Borgarna i Ulfby fingo order att bosätta sig i den nya staden och utlovades tio års skattefrihet. Ulfbyborgarna voro emellertid inte särdeles hugade att följa befallningen och den nya staden började få bosättning först sedan konung Erik XIV den 10 december 1564 stadfäst sin bröders beslut.

Namnet *Björneborg* härleder sig från en anläggning, som "av ålder" legat på samma plats som staden och varit någonslags borg, av vilket ord den finska namnformen *Pori* härletts.

Björneborg hade år 1564 endast 400 invånare, men

Ullsby kyrka.

Foto: V. Tamminen.

vid århundradets slut hade invånarantalet fördubblats och orten var vid denna tid, näst Åbo och Viborg, landets tredje stad. Stadens lovande utveckling avbröts emellertid under följande århundrade. På 1600-talet härjades Björneborg av fem stora eldsvådor, av vilka en ödelade staden fullständigt och en annan till största delen. Dessutom berövades staden sina utrikeshandelsprivilegier och dess inhemska marknadsgebit reducerades genom uppkomster av nya städer. Under Stora ofreden ödelades staden fruktansvärt. Invånarna utplundrades och de förmögnare borgarna släpades som fångar till Ryssland. En stor del av byggnaderna brändes.

Så småningom repade Björneborg sig dock. Dess invånare fingo skattefrihet för någon tid. Tobaksplanteringar och schäferi anlades, handelstvånget upphävdes, det i stadens närhet belägna stora Lattomeri-kärret uttorrades, industri-inrättningar grundades och handelsflottan, som minskats nästan till obefintlighet, började ånyo ökas. Stadens invånarantal tillväxte åter, så att det vid 1800-talets början var 2.500.

Utvecklingen under senaste århundrade fortsatte trots många svårigheter. År 1800 nedbrann staden h.o.h. och år 1852 till största delen. Efter sistnämnda brand uppstod fråga om stadens flyttande till Räfsö (Reposaari). Även krigen voro betungande. Men stadens invånare förlamades icke, utan man reparerade snabbt skadorna. Björneborg var på 1800-talet framförallt skeppsredarnas och trävaruhandlarnas stad. Stadens handelsflotta var en tid Finlands största och efter Krimkriget var Björneborg den näststörsta trävaruexportorten i landet. Vid sidan av sågar och skeppsvarv uppstodo flere andra industriinrättningar. Invånarantalet ökades. År 1850 hade staden 5.450 invånare och år 1894 11.324.

Efter världskriget och sedan Finland blivit självständigt upplevde staden en ny uppblomstringstid. Nya industrier ha grundats, byggnadsverksamheten har tilltagit år för år, handelsflottan, som vid världskrigets slut var så gott som ingen, växer efterhand tack vare främst en enskild mans, kommerserådet Werner Hacklins företagssamhet. Han har inom kort tid köpt den ena båten efter den andra så att den s.k. H-flottan nu omfattar sju lastångare. Tecken till uppsving förefinnas på alla håll. Då Björneborg snarligen genom Björneborg—Kankaanpää—Haapamäkibanan, som nalkas sin fullbordan, får järnvägsförbindelse med inlandet och då de nya hamnanläggningarna i Mäntyluoto bliva färdiga, är det troligt, att den lovande utvecklingen fortsätter.

LÄGE OCH STADSBILD.

Staden *Björneborg*, huvudstaden i Satakunta landskap, ligger mitt i en vidsträckt slättbygd vid Kumo älvs (Kokemäenjoki) strand, c. 20 km från älvsmynningen. Älven förgrenar sig vid staden och omflyter flere holmar och bildar Finlands enda deltaområde. Huvuddelen av staden är belägen på älvens vänstra strand, medan den åt-

Cygnaeusskolan.

tonde stadsdelen ligger på den högra stranden. Över älven leder en 153,5 m. lång järnbro, som blev färdig år 1926 och som kostat 7,6 milj. mark. (Tidigare förenades de båda stränderna av en pontonbro, som allmänt kallades Charlotta och som var nyckfull som en kvinna och särskilt vid islossningstiden behagade lämna sin plats just då hon behövdes som bäst.)

Stadens areal är inalles 4.888,5 ha, varav c. 200 ha planerat område. Den övriga delen av arealen omfattar odlings- och skogsmarker, bostads- och villatomter m.m. Dessutom hör till staden de båda uthamnarna Räfsö (Reposaari) och Mäntyluoto och en del i deras närhet belägna holmer och jordområden. Invånarantalet är enligt kyrkoböckerna 19.613, enligt mantalslängderna något mindre.

Trots sin höga ålder saknar Björneborg en ålderdomlig prägel. Detta beror på de tidigare nämnda eldsvådorna, som ödelagt staden helt eller nästan helt och hållet. Efter den senaste stora branden år 1852 fick staden en h.o.h. ny stadsplan. Breda, regelbundna gator anlades i riktning från norr till söder och från öster till väster. Detta ur brandsäkerhetssynpunkt. I samma syfte

Teaterhuset.

Foto: V. Tamminen.

anlades de vackra esplanader, som korsa varandra och sträcka sig likaledes från norr till söder och öster till väster och dela stadens n.v. centrum i fyra stadsdelar. En femte stadsdel österom dessa avskiljes från dem genom en bred parkgata, vars namn Stora Slottsgatan (Iso Linnankatu) påminner om platsen för hertig Johans kungsgård, "slottet", från vilken gatan utgår. Under följande årtionden tillkommo efterhand nya stadsdelar: sjätte, sjunde och åttonde. Enligt den senaste plankartan, uppgjord år 1928, har staden tio stadsdelar. Räsöhamnort har egen stadsplan.

På grund av den släta terrängen och regelbundenheten i stadsplanen är stadsbilden något enformig. Men de många skvärrerna, esplanaderna och trädgårdarna å nästan varje tomt giva omväxling. De sommartid så lumiga esplanaderna äro omtyckta promenader för stadens invånare och väcka även främlingens uppmärksamhet. De bilda ett stort kors i stadens centrum. I korsets södra ända ligger ett stort folkskolehus, *Cygnæusskolan*, som

fått sitt namn efter folkskoleväsendets i Finland fader Uno Cygnaeus. Huset är uppfört åren 1911—1912 enligt arkitekten Usko Nyströms ritningar. I den utanför skolhuset belägna skvärens mitt reser sig ett år 1920 avtäckt fri-luftskonstverk. "Harvaren", vars skapare är skulptören, frih. Emil Cedercreutz. Vid skvärens östra sida höjer sig det stilfulla *Skyddskårshuset*, färdigbyggt år 1928 enligt arkitekt Gunnar Wahlroos ritningar och invid detsamma Björneborgs finska samskolas moderna hus, invigt för sitt ändamål år 1935; arkitekt är

*Junnélius-Rosenlewska
palatset.*

Elsa Arokallio. I esplanadskorsets norra ända, å stadens högsta punkt, ligger det snart hundraåriga *Rådhuset* uppfört enligt den berömde arkitekten C. L. Engels ritningar och färdigt år 1841. Rådhuset inrymmer stadsfullmäktiges sessionssal, vars ena långvägg prydes av en stor alfrescomålning, en flygbild av Björneborg, målad av konstnären Eero Snellman, magistratens och rådhusrättens sessionssal, stadsstyrelsens samlingsrum, drätselkontoret, stadens byggnadskontor m.m. Västra sidan av *Rådhuskvären* flankeras av *Teaterhuset* (ritat av arkitekten E. Stenberg och färdigt år 1884) och östra sidan av det s.k. *Rosenlew—Junnéliuska palatset* (en ståtlig byggnad i renässansstil från år 1895 enligt ritningar av den nyligen avlidne arkitekten Aug. Krook). Mitt emot Teaterhuset ligger *Församlingshuset* (Prästgården) och invid det nämnda palatset *Posthuset* jämte telegrafkontor och rikstelefoncentral. Å samma tomt som Posthuset ligger *Finland Banks* Björneborgskontor (byggt år 1914).

I västra ändan av esplanadkorset är den provisoriskt uppförda järnvägsstationen belägen. Det vid Björneborgsbanans tillkomst anlagda stationshuset uppbrändes år 1918 av de röda, då dessa flydde ur staden. Ett nytt, tidsenligt stationshus, till vilket grunden redan är lagd, uppföres i samband med Björneborg—Haapamäkibanbygge. Det får sin plats på södra sidan av staden, bakom Cygnaeus-skolan.

Ett stycke från Rådhuset Regeringsgatan (Hallituskatu) nedåt, mot öster, ligger *Björneborgs kyrka*. Kyrkan, i gotisk stil, har ritats av arkitekterna Th. Chiewitz och Joh. von Heideken. Den invigdes år 1863. Kyrkans tornspira, av gjutjärn, höjer sig 72 meter ovan marken. Det vackra templets inre smyckas av en altartavla, målad av hovmålaren R. W. Ekman och föreställande Kristi uppståndelse, samt av artisten Magnus Enckells glas-målningar i korfönstren, den för några år sedan bortgångna konstnärens sista arbete, utfört i Paris. I den kyrkan omgivande skvären hava de i Finlands och Estlands frihetskrig stupade björneborgarna fått sin sista viloplats. De å hjältegravarna resta vårdarna hava huggits enligt skulptören Emil Cedercreutz' ritningar. De i Finlands frihetskrig fallna kämparnas vård prydes av en lyckad relief i brons av nämnda konstnär.

Från Björneborgsbron öppnar sig en både vacker och vidsträckt utsikt. Nedåt Kumo älv ses till höger Björneborgs Bomulls stora fabriks- och kontorskomplex. På vänster hand ligger S. Strandgatan med bl. a. W. Rosen-

Foto: H. Seppänen.

Björneborg är en trävarustad...

lew & Co AB:s huvudkontor, A. Ahlström Osakeyhtiös Björneborgskontor, packhuset, Svenska Klubben, ett tvåvåningsstenhus, som skall hava ritats av den förenämnde Engel, o.s.v. I rak riktning från bron fångas ögat av den lummiga *Skrivarholmen* (Kirjurinluoto), som är en folkpark jämte sommarvärdshus. I Skrivarholmens nedre ända, på Borgmästarholmen, ligger *Björneborgs siminrättning*, en av de största i landet, och å den mot staden vettande sidan av holmen har en livligt besökt plage anlagts. Överfarten till Skrivarholmen förmedlas av en motordriven färja och roddbåtar, vilka varma somrardagar äro i livlig "oceanfart" och till trängsel fyllda. Blickar man åter från björneborgsbron uppåt älven, är anblicken en helt annan. Här ligga på vardera sidan om älven W. Rosenlew & Co AB:s stora industrianläggningar: till vänster Björneborgs Mekaniska Verkstad och Storsand Såg, till höger Seikku Säg, Björneborgs Pappersbruk, Sulfitfabriken, Jästfabriken, Lådfabriken, m. fl.

Vi förflytta oss nu till sjätte stadsdelen, bakom järnvägen och på västra sidan av den centrala delen av staden. Den är som en stad för sig, med långsträckta gator i två riktningar. I ena ändan av den nuvarande, ut-

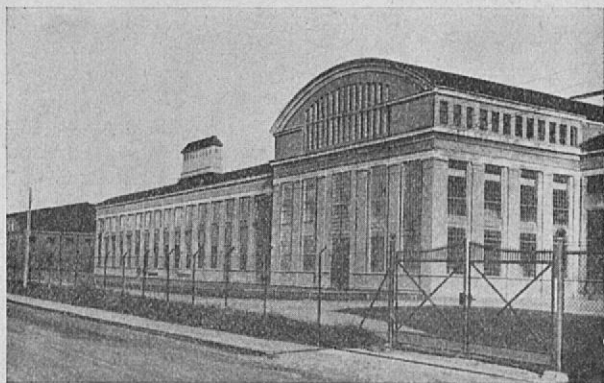

Skrivarholmen.

Foto: V. Tamminen.

enligt arkitekt J. Stenbäcks ritningar åren 1899—1902 och smyckades med al fresco-målningar av de båda stora konstnärerna prof. Axel Gallen-Kallela (född i Björneborg) och prof. Pekka Halonen, av vilka målningar den förstnämndes hörde till hans mest kända skapelser. Freskerna förstördes emellertid efterhand nästan h.o.h. av fuktighet. Förstörelsen fullbordades av en brand för några år sedan då kapellet restaurerades. Byggnaden iståndsattes efter branden, men den fullständiga restaureringen av mausoléets inre är ännu ej slutförd. Axel Gallen-Kallelas fresker återställas av hans son artisten Jorma Gallen-Kallela. Restaureringsarbetet utföres genom den förenämnda stiftelsens försorg. Stiftelsen har, inom parentes sagt, till syftemål att understödja och belöna den medicinska forskningen, främst kräftforskningen. Utom det Juséliuska mausoléet finnes å begravningsplatsen ett prydligt gravkapell för jordfästningar särskilt vintertid.

Vi återvända till stadens centrum och fästa oss vid

Björneborgs Pappersbruk.

ett antal hus utom de tidigare nämnda. I Teaterhusets grannskap ligger *Hôtel Otava*, ett trevånings stenhus, där i tiden orten gästade teater- och operettsällskap från Sverige gävo sina föreställningar. Vid det vidsträckta Salutorget ligger bl. a. det s.k. *Saluhallspalatset* (Hallipalatsi), i 5 våningar och *Torilinna* ("Torgslottet"), i 4 våningar, och nära detta alldeles nya hus *Björneborgs Gamla Sparbanks* hus, även det i 4 v., färdigt hösten 1935. De båda sistnämnda husen äro ifråga om tidsenlighet tip top; alla moderna bekvämligheter förefinnas i dem. Bägge äro ritade av bekanta Tammerfors arkitekter, det ena av Tähtinen och det andra av Bertel Strømmer. Moderna hus äro likaså de i nionde stadsdelen belägna stora bostadsaktiebolagsgårdarna "*Antinlinna*", "*Viisikanta*" och "*Otavainen*", samtliga trevåningsbyggnader. Många andra moderna hus hava tillkommit under de alla sista åren och flera äro f.n. under uppförande. Björneborg moderniseras i byggnadshänseende. Av äldre hus av trä eller sten må slutlingen nämnas *Brandskårshuset* i hörnet av Norra och Östra esplanaden, *Telefonverkets* hus, på andra sidan om

Norra esplanaden, *Björneborgs Svenska Samskolas* hus, invid Brandkårhuset, samt *Björneborgs lyceums* och *Björneborgs flicklyceums* skolhus, vartdera vid Annegatan, det förstnämnda i den mot älven vettande ändan, det sitnämnda mot Lisatorget, som av ungdomen använts som sportplats. Andra sportplatser äro de båda idrottsplanerna, Bollplanen och Tennisplanerna, samtliga belägna vid de egentliga stadsgränserna.

INDUSTRIANLÄGGNINGARNA.

Björneborg är sedan gammalt en betydande handels- och industristad. Främst bland de industriella företagen står *W. Rosenlew & Co, AB.*, som från en vanlig parti- och minuthandel utvecklats till en av landets största industrikoncerner. Bolagets aktiekapital och fonder stiga f.n. till c. 130.950.000 mark och dess inrättningars produktionsvärde var senaste år c. 280 miljoner mark. I dessa inrättningars tjänst äro aställda omkring 4.000 personer, vartill kommer en stor del i skogs- och jordbruksarbeten verksamma personer. Bolaget äger i Björneborg en mek. verkstad, två sågar, en lådfabrik, sulfat- och sulfitfabriker, ett pappersbruk, en jästfabrik, en säck- och påsfabrik och ett kraftverk. Dessutom äger bolaget i Björneborgs landskommun Ulasöre tegelbruk, Kuusiluoto såg i Torneå, Harviala träullsfabrik och Harviala gård och en mängd andra jordlägenheter.

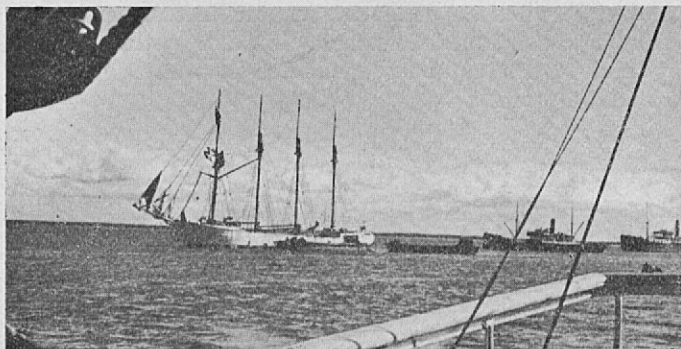
Av andra industriföretag på orten må här nämnas *AB. Björneborgs Bomulls* bomullsfabrik, som i en del grenar är Finlands största och som sysselsätter c. 2.000 personer, ehuru fabriken ej arbetar med full effektivitet, *Oy. Ekwall Ab:s möbelfabrik*, vars alster ha avsättning utom i eget land långt utom Finlands gränser — så exporterar fabriken sina standardtillverkningar till bl. a. Sverige, England och Syd-Afrika — *Björneborgs tändsticksfabrik*, som är landets äldsta, *Porin Oluttehdas Oy:s*

malt- och läskdrycksfabriker, *Björneborgs omnejds andelsmejeri*, som i sitt slag äv landets största och vars mjölmängd uppgår till 12 milj. kg årligen, fyra tryckerier, en mekanisk verkstad (Jakobssons) utom den tidigare nämnda, firman Rosenlew tillhöriga, en elektrisk kvarn, två skjortfabriker, handväsk- och finlädersfabriker, korvfabriker o.s.v. I 1933 års industristatistik uppgives industriernas i Björneborg brutto produktionsvärde till i runt tal 340,5 milj. mark, men detta har under de följande åren stigit.

HANDEL OCH SJÖFART.

Det merkantila livet omfattar en mångfald affärer i olika branscher. Nästan överallt i stadens centrum och även flerstädes i periferin stöter man på minutaffärer av de mest skiftande slag. På vissa områden är konkurrensen stor. Bland partiaffärer må särskilt nämnas f:ma Aug. Lipsanen, som är Finlands största, av enskild person drivna partirörelse. Nämnda firma är en fortsättning på framlidne svenska konsuln G. E. Rambergs under f:ma G. E. Ramberg Oy. idkade parti- och minutaffär. Utom Finlands Bank hava fyra handelsbanker, Nordiska Föreningsbanken, Kansallis-Osake-Pankki, Helsingfors Aktiebank och Suomen Maatalous-Osake-Pankki, filialkontor i Björneborg. Två sparbanker verka i staden jämte omgivning: Björneborgs Gamla Sparbank och Porin Suomalainen Säästöpankki (Björneborgs finska sparbank), den förra från år 1873. Den senare är av yngre datum. Insättarnas tillgodohavanden i den förstnämnda stiga till över 41 milj. mk, i den sistnämnda till 10 milj. mark.

Björneborg har som nämnts två uthamnar: Räfsö och Mäntyluoto vid Kumo älvs mynning. Dessutom har Björneborg en älvhamn invid staden. Till denna leder

Från Räfsö redd.

Foto: V. Tamminen.

en hamnbana från järnvägsstationen. Mäntyluoto förenas med staden genom en järnväg (byggd 1898) och en av bussar och bilar livligt trafikerad landsväg. Älvhamnen har en kajlängd om 1.170 m. och ett djup av 2,7 m. När de som bäst pågående utvidgningsarbetena i Mäntyluoto hamn slutförts, blir kajlängden i hamnen 1.105 m. och vattendjupet 6,5—7,5 m. I Räfsö hamn äro motsvarande siffror 800 m. och 2,5—3,5 m. Trävarulastningen sker till största delen på Räfsö redd, vars djup är 7,5 m. År 1935 besöktes stadens hamnar av inalles 1.063 fartyg om sammanlagt 479.108 n.reg. tons. Exportvärdet (huvudsakligen trävaror och pappersindustriprodukter) var samma år 332,2 milj. mark, importvärdet 131 milj. mk. Sjöfarten på Mäntyluoto hamn har under de senaste åren kunnat pågå hela året, mestadels i öppet vatten även under de svåraste vintermånaderna.

Utom industrin, handeln och sjöfarten hör *jordbruket* till björneborgarnas näringsgrenar. Av de staden omgivande och densamma tillhöriga markerna äro vidsträckta områden utarrenderade till åkrar åt stadens in-

vånare, av vilka en del idkar en ganska omfattande sädesodling och boskapsskötsel. Staden bedriver själv jordbruk å sina ägande lägenheter: Koivisto gård och Liinaharja gård.

DEN ANDLIGA ODLINGEN

är icke heller obetydlig. Alltsedan Björneborgs grundläggning har, med undantag av en kort intervall efter stora ofreden, skolundervisning meddelats i staden, där f.n. 4 läroverk dimittera studenter till universiteten. Av dessa äro 3 finskspråkiga och 1 svenskspråkigt. Vidare har staden en industri- och flere yrkesskolor, en handelskola, ett arbetarinstitut och fyra folkskolor. Fyra tidningar utkomma f.n. i staden, av vilka den äldsta, *Björneborgs Tidning*, grundad år 1860, omfattar Svenska folkpartiets program, den näst äldsta, *Satakunnan Kanssa*, är organ för Finska samlingspartiet, medan *Uusi Aika* är de finska socialdemokraternas och *Satakunnan Suunta* fosterländska folkrörelsens (IKL) språrör. Agrarorganet *Lalli* utgives i Kumo. Två boklådor sörja för spridningen av litteratur, likaså *Stadsbiblioteket* med sina c. 37.000 band finsk-, svensk- och främmandspråkiga vetenskapliga och skönlitterära arbeten samt skolbiblioteken. I staden, som tidigare ofta och under t.o.m. veckotal besöktes av olika svenska teatersällskap — numera äro de svenska teaterbesöken tunnsådda — finnes en stående finsk teater, *Porin Teatteri*, som varit i verksamhet sedan år 1925 och flitigt besökes även av ortens svensktalande. Nämnas må i förbigående att den av dr K. Bergbom i tiden grundade finska teatern — den finska nationalscenens i huvudstaden föregångare — startade i Björneborg, vars teaterhus är ett av landets äldsta. Även en finsk arbetarteater finnes. Musiklivet företrädes av *Björneborgs Orkester*, en amatörorkester samt

flere hornkapell och sångkörer, av vilka sistnämnda *Björneborgs Sångarbröder* (B.S.B.), är den äldsta. En yngre broderkör är *Björneborgs Skyddskårs Manskör* (Porin Suojeluskunnan Mieskuoro), som är känd långt utanför stadens gränser genom sina gästupptädanden i huvudstaden och andra städer. Kören, som huvudsakligast är finskspråkig, upptager regelbundet även svenskspråkiga sångnummer på sina konsertprogram. I detta sammanhang må nämnas, att ett gott förhållande sedan årtal råder mellan de två språkgrupperna i staden, också detta ett vittnesbörd om kulturnivån på orten, där man sällan märker några utslag av språkstriden. — I staden verka flere föreningar med kulturella syftemål, bland dem *Konst- och Konstindustriföreningen i Björneborg* och *Björneborgs hembygdsförening*, vilka vardera äga spirande samlingar, som hänföra sig till deras verksamhetskrets. En betydande samlig forn- och andra föremål har *Satakunda Museum*, vars samling räknar 13.500 olika nummer.

BJÖRNEBORGS OMGIVNINGAR.

Som i det föregående berättats har Björneborg två uthamnar, Mäntyluoto och Räfsö. *Mäntyluoto* ligger, som tidigare nämnts, 20 km från staden. Dit kan man färdas antingen med tåg eller buss, med privat- eller hyresbil, beroende på ens kassa och vad tillfället kräver. Talrika magasin och speditjonskontor finnas i hamnen, men främlingen-turisten intressera mera *Mäntyluoto hotell* och *Segelföreningens i Björneborgs paviljong*, från vilkas verandor man har en hänförande utsikt över havet. Räfsö åter är beläget på ett avstånd av 2 km från Mäntyluoto och sker överfarten dit bekvämast med stadens ångbåt "Porin Karhu", vilket namn i svensk översättning är likamed "Björneborgs björn" — staden har

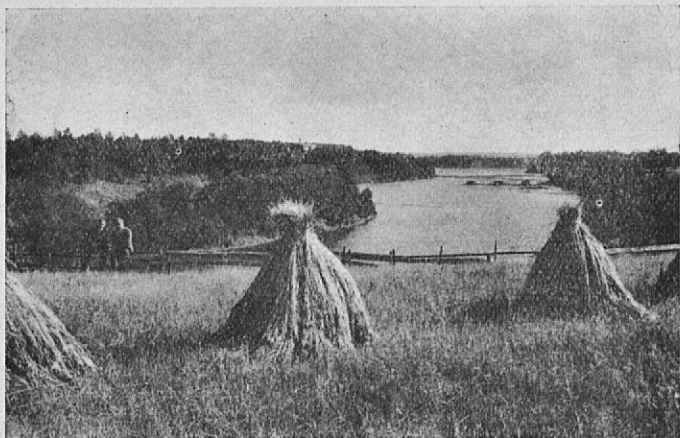
Från Ytterö-plagen.

Foto: V. Tamminen.

som bekant ett björnhuvud i sitt vapen, medan Satakunda landskap har en björn i sitt. Räfsö holme har över ett par tusen invånare, vilka i huvudsak få sin bärning genom lossnings- och lastningsarbeten eller arbete å *Räfsö såg*, som tillhör Reposaaaren Höyrysaaha Oy benämnda aktiebolag. En del räfsöbor seglar som sjömän på alla världens hav. Sommartid är befolkningen betydligt större i hamnorten än vintertid genom tillskottet av arbetssökande från främmande orter. Å Räfsö holme, som bildar en från Björneborgs stads- och landsförsamling skild egen församling, finnas kyrka, skyddskårshus, folkskola och brandkårshus. Utanför kyrkan än manskapet å den för ett antal år sedan utanför Mäntyluoto förlista torpedbåten S 2 jordat i en gemensam grav, som prydes av en minnesstod skulpterad av bildhuggaren Väinö Aaltonen.

På vägen ner till Mäntyluoto från Björneborg eller vice versa passerar man *Pihlava* industrisamhälle med en firman A. Ahlström Osakeyhtiö tillhörig såg och mekanisk verkstad.

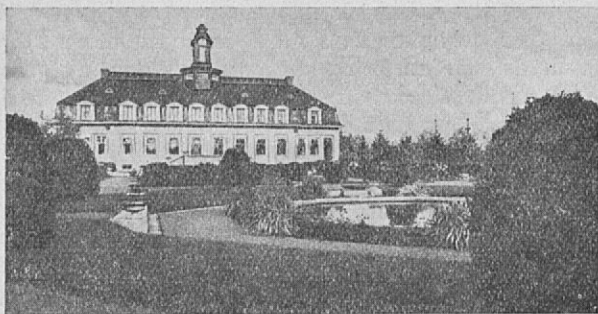
Nära Mäntyluoto ligger Ytterö-plagen, ett av Finlands få flygsandsområden. Höga tallbevuxna dyner karaktärisera nejden. Å plagen utvecklar sig sommar-

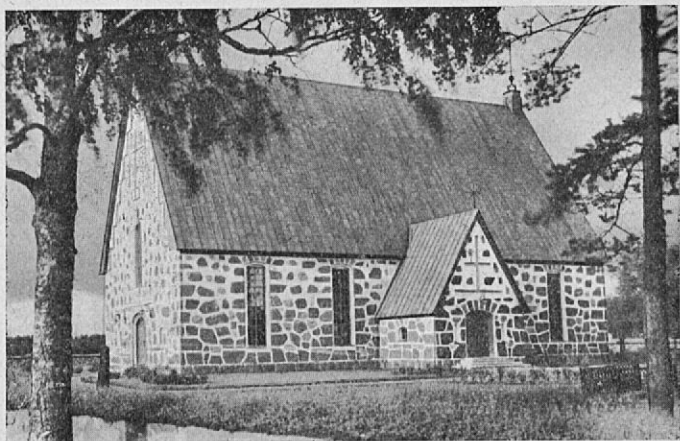
Från Kumo älvdal.

Foto: H.-Seppänen.

tid ett tvångsfritt och livligt badortsliv. Vid plagen har staben för Satakunda skyddskårsdistrikt låtit uppföra ett sommarvärdshus, vars skötsel omhänderhas av distriktets lottor. Helinackordering kan fås på stället, där

A. Ahlström Oy:s huvudkontor i Norrmark.

Norrmark kyrka.

Foto: H. Seppänen.

dag- och nattlogis står till buds i större eller mindre anspråkslösa bostäder. Luft, sol och vatten bjudas på platsen i obegränsade mängder och tusentals björneborgare och även "utbölingar" begagna sig av dessa livselixir synnerligast om söndagar.

Närmaste grannkommun till Björneborg utom Björneborgs landskommun är *Ulfby* socken. Dess av gråsten byggda kyrka förskriver sig från 1300-talets början. Kyrkan har en av okänd konstnär målad altartavla och en rikt skulpterad predikstol. I dess förrum förvaras några gamla adliga ätters vapen och gravvårdar med i stenen inhuggna bilder. I Ulfby finnes *Friitala läderfabrik*, som än den största producenten i Finland av finläder.

16 kilometer norrut från Björneborg ligger *Norrmark* socken, där sedan senaste århundrades början ett järnbruk funnits. Senare har på orten inrättats en såg, elekt-

S:t Henriks kapell i Kumo.

Foto: H. Seppänen.

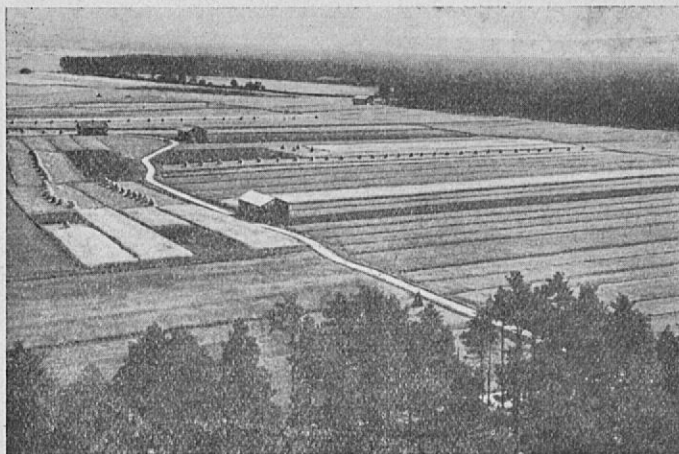
ricitetsverk m.m. Den stora *Ahlström-koncernens* industrier m.m. landet runt dirigeras från Norrmark, där A. Ahlström Osakeyhtiö har sitt huvudkontor.

Koncernen omfattar utom tidigare omtalade industriinrättningar stora sådana i Varkaus (träsliperi, cellulosafabrik, pappersbruk, fanerfabrik, mekanisk verkstad etc.), två stora sågar vid Vuoksen, jordlägenheter om inalles c. 180.000 ha flerstädes i landet och som dotterbolag följande aktiebolag: Karhula Osakeyhtiö, Iittala glasbruks a.b., Kajanin koski- ja teollisuus Oy., Oy. Strömfors Bruk Ab. och Pekonlahti Ångsågs Ab. Firman Ahlström upprätthåller å sina industri- och jordbruksområden mönstergårdar, folk-, hushålls- och yrkesskolor, sjukhus, föreningshus m.fl. allmänna inrättningar.

Den nya kyrkan i Norrmark — den gamla brändes av de röda — är uppförd av gråsten och tegel enligt

ritningar av framlidne professor Armas Lindgren. Kyrkan är invändigt prydd med väggmålningar.

När man från det tidigare nämnda Ulfsby beger sig till Kumo med bl. a. Peipohja station och S:t Henriks kapell, kommer man först till *Nakkila* socken, där Finlands största producent av sulläder, *J. W. Suominens läderfabrik*, är belägen. Efter *Nakkila* följer *Harjavalta* socken. Här finnes i den hälsosamma terrängen ett stort lungotssanatorium, som grundats av Satakunda studentnation och som har 289 sjukplatser för fullvuxna och barn. Kommunerna i Björneborgs omgivning äga gemensamt ett distriktssinnessjukhus med 200 sjukplatser. *Harjavalta* har ytterligare en sevärdhet, "Jordandens tempel" med flere samlingar, bestående av värdefulla konstskatter, i skulptören och skriftställaren, baron Emil Cedercreutz sommarhem *Harjula*, som passeras på vägen ner till *Peipohja* station.

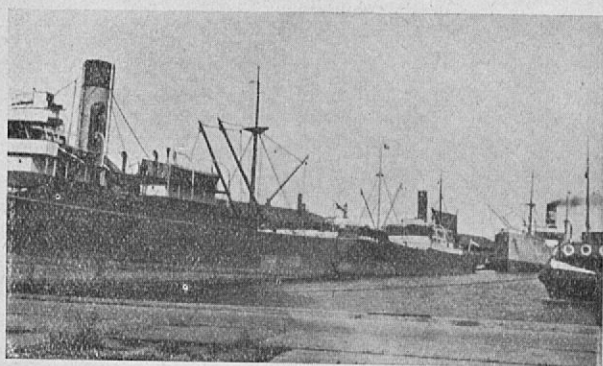

Satakundensiska odlingsmarker.

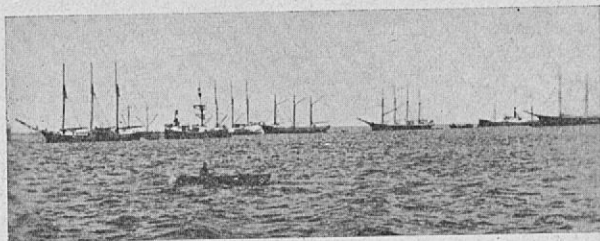
Foto: V. Tamminen.

Pihlava såg.

Mäntyluoto hamn.

Fartyg i Råfsö farled.

S 2:s minnesmärke på Råfsö.

Satak. Kirjallisuus Oy. Por

1936

4p 257